



## יום הסובלנות הבינלאומי תשפ"א

### מערכי שיעור לחטיבת העליונה

(ההנחיות והמטרות מנוסחות בלשון זכר אך מתייחסות לשני המינים)

### מערך 1 – מניעת סטראוטיפים

#### מצגת מלווה מערך

מטרות המערך ( בהתאמה למטרות המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים)

1. התלמידים ייחשפו לנושא השנתי - שותפות ואחדות ויקשרו זאת לנושא הסובלנות.
2. התלמידים ייחשפו לסרטון הממחיש סטראוטיפים וחוסר סובלנות הקיימים בחברה הישראלית למעלה מ 25 שנה.
3. ינהלו דיון על המציאות הקיימת היום בישראל בהשוואה לסרטון.
4. התלמידים יציעו דרכים להתמודדות ולקטנת תופעות של חוסר סובלנות בין קבוצות שונות בחברה הישראלית.

משך הזמן: 30 דקות.

הערות: השיעור מותאם להפעלה בלמידה מרחוק באופן סינכרוני.

מהלך השיעור:

#### 1. המורה ייתן הקדמה של 2-3 דקות על יום הסובלנות:

יום זה מצויין בכל שנה ב 16.11 החל משנת 1995. יום המדגיש את חשיבות ההתייחסות בסובלנות כלפי האחר והשונה והסכנות שבחוסר סובלנות ויחס מפלה ולא שוויוני.

כפי שנכתב בהצהרת עקרונות הסובלנות של ארגון אונסק"ו:

"סובלנות הינה הרמוניה בין שונות. היא אינה רק חובה מוסרית, אלא גם דרישה פוליטית וחוקית. כדי לחולל מודעות ציבורית, כדי להדגיש את הסכנות שבאי-סובלנות, וכדי לחדש את המחויבות ואת הפעולה למען קידום הסובלנות והחינוך, אנו מכריזים בזאת ש-16 בנובמבר יהיה "יום הסובלנות הבין-לאומי".

בכל שנה נבחר נושא שנתי. השנה הנושא הוא שותפות ואחדות. במערך שיעור זה נתייחס לנושא זה בהקשר של סובלנות.

מתוך: אתר המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים

מדינת ישראל  
משרד החינוך  
המזכירות הפדגוגית  
המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים



**2. המורה יציג הגדרה של – מהי סובלנות**

סובלנות – (tolerance) היא הכרה בקיומן ובזכות קיומן של דעות אחרות ושל מוסכמות תרבותיות אחרות. מתוך: אתר האקדמיה ללשון עברית.

החברה הישראלית מאופיינת בשסעים רבים המפלגים אותה. קבוצות רבות בישראל סובלות מתיוג, אפליה, הדרה ושנאה ואף מגילויי אלימות הדדיים על רקע לאומי, דתי ועוד. בימים אלו אנו עדים לתופעות קשות של גילויי אלימות הסתה וגזענות בין קבוצות שונות בחברה ומתח גובר בין המגזרים.

חלק בלתי נפרד מהבטחת קיומה של מדינת ישראל כחברה מתוקנת ושוויונית מותנה ביכולת לשנות את היחסים בין הקבוצות השונות בחברה הישראלית במדינת ישראל מיחסי עימות ומשבר לאלו של היכרות שותפות והדדיות. מתוך: אתר המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים.

**3. המורה ייתן רקע קצר לקראת הקרנה של הסרטון:**

מדובר בכתבה שהציגה "ערסים" מול "פריקים", כפי שנקראו אז. הנערות מתלוננות על הסטיגמה שיש לעיר בת ים שהיא עיר של "ערסים" ורצו להיבדל מן הסטראוטיפ.

**4. המורה יקרין סרטון קצר מתוך סדרה שצולמה בשנות ה – 90 (לפני 25 שנה)**

קישור לסרטון - מתוך אתר youtube

המורה ישאל את השאלות:

1. מה רואים בסרטון? מי הצדדים המעורבים?
2. האם היום יכול להתקיים ריב כזה בין קבוצות?
3. סביב אילו קבוצות / מקומות קיימות דעות שליליות כאלו?
4. האם מישהו חווה, יודע על אחרים שחוו מקרים דומים?
5. האם יש מישהו ש"צודק" או "לא צודק" בריב הזה?
6. אם הייתי פוגש את הדמויות, מה הייתי אומר/ת להן?
7. מה מסוכן במצבים כאלו של ריבים, דעות שונות כלפי אוכלוסיות?
8. מזמן הקרנת הסרטון עברו 25 שנה. מה לדעתכם קרה לדמויות שבסרטון? היכן הם היום? היכן גילי נגר נמצא היום לדעתכם?

מדינת ישראל  
משרד החינוך  
המזכירות הפדגוגית  
המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים



**5. המורה יסכם את השלב הזה של הדיון ויעבור לצפייה בסרטון אחר.**  
המורה יסביר כי מדובר בתכנית שצולמה השנה, יש בה כמה שניות שמראות את הסרטון הקודם ומייד עוברים לדמויות בסרטון – בימים האלו, 25 שנה מאוחר יותר.

[קישור לסרטון מתוך אתר facebook](#)

**6. המורה ישאל:**

1. מה הרגשתם כשראיתם את הסרטון? האם הופתעתם?
2. האם לדעתכם יכולים להתקיים מקרים נוספים בהם "שוברים" דעות קדומות כאלו?
3. מה לדעתכם אפשר לעשות כדי למנוע מקרים כאלו בעתיד.
4. מה היה קורה אם זה לא היה נגמר ב "סוף טוב" של התנצלות והעובדה שגילי נגר הוא "דוקטור" – האם אז לא מגיעה לו התנצלות?
5. האם השתכנעתם מההתנצלות?
6. האם אתם הייתם מתנצלים במצבים דומים?
7. אם אתם מזהים כיום מצבים של חוסר סובלנות כלפי קבוצות שונות בחרה הישראלית?
8. מי נושא באחריות למצבים אלו?
9. מה ניתן לעשות כדי לשפר את המצב? מה אני/את/ה מוכן לעשות כדי למנוע תופעות כאלו?
10. מה אני לוקח על עצמי החל ממחר לעשות במרחב היומיומי.

**7. המורה יסכם את השיעור ויעשה קישור לנושא המרכז:**

כוחה של חברה ומדינה נמדד ביכולת לקבל את השונה ולהתייחס אליו בכבוד.  
במדינת ישראל יש קבוצות רבות בעלות דעות שונות, אך יש להתייחס בכבוד, ללא דעות פוגעניות ומעליבות, ללא התנשאות וזלזול – כפי שראינו בסרטונים.  
התקופה האחרונה מוכיחה כי שותפות הגורל והיכולת מאוחדים סביב הנחיות הקורונה ללא קשר למוצא, מין, גזע, עדה, מקום מגורים ועוד.  
במהלך השנה נעקוב ביחד אחרי ההחלטות שלכם לקידום אווירה ושיח סובלני בכיתה ובבית הספר.



## יום הסובלנות הבינלאומי תשפ"א

### מערכי שיעור לחטיבת העליונה

(ההנחיות והמטרות מנוסחות בלשון זכר אך מתייחסות לשני המינים)

## מערך 2 - נאום הנשיא

### מצגת מלווה מערך

מטרות המערך: ( בהתאמה למטרות המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים)

1. התלמידים ייחשפו לנושא השנתי - שותפות ואחדות ויקשרו זאת לנושא הסובלנות.
2. התלמידים ייחשפו לנאום נשיא המדינה מר ראובן ריבלין בכנס הרצליה בנושא שותפות ואחדות.
3. התלמידים יבחנו את המציאות וינהלו דיון בקבוצות קטנות על המציאות הקיימת היום בישראל בהשוואה להמלצות של הנשיא.
4. התלמידים יציעו דרכים שיש ביכולתם ליישם במציאות היומיומית – כל קבוצה עם דרך אחת להתמודדות.

משך הזמן: 30 דקות.

הערות: השיעור מותאם להפעלה בלמידה מרחוק באופן סינכרוני.

מהלך השיעור:

### 1. המורה ייתן הקדמה של 2-3 דקות על יום הסובלנות:

יום זה מצויין בכל שנה ב 16.11 החל משנת 1995. יום המדגיש את חשיבות ההתייחסות בסובלנות כלפי האחר והשונה והסכנות שבחוסר סובלנות ויחס מפלה ולא שוויוני.

כפי שנכתב בהצהרת עקרונות הסובלנות של ארגון אונסק"ו:

"סובלנות הינה הרמוניה בין שונויות. היא אינה רק חובה מוסרית, אלא גם דרישה פוליטית וחוקית. כדי לחולל מודעות ציבורית, כדי להדגיש את הסכנות שבאי-סובלנות, וכדי לחדש את המחויבות ואת הפעולה למען קידום הסובלנות והחינוך, אנו מכריזים בזאת ש-16 בנובמבר יהיה "יום הסובלנות הבין-לאומי".

בכל שנה נבחר נושא שנתי. השנה הנושא הוא שותפות ואחדות. במערך שיעור זה נתייחס לנושא זה בהקשר של סובלנות.

מתוך: אתר המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים

## 2. המורה יציג הגדרה של – מהי סובלנות

סובלנות (tolerance) היא הכרה בקיומן ובזכות קיומן של דעות אחרות ושל מוסכמות תרבותיות אחרות. מתוך: אתר האקדמיה ללשון עברית.  
החברה הישראלית מאופיינת בשסעים רבים המפגלים אותה. קבוצות רבות בישראל סובלות מתיוג, אפליה, הדרה ושנאה ואף מגילויי אלימות הדדיים על רקע לאומי, דתי ועוד.  
בימים אלו אנו עדים לתופעות קשות של גילויי אלימות הסתה וגזענות בין קבוצות שונות בחברה ומתח גובר בין המגזרים.  
חלק בלתי נפרד מהבטחת קיומה של מדינת ישראל כחברה מתוקנת ושוויונית מותנה ביכולת לשנות את היחסים בין הקבוצות השונות בחברה הישראלית במדינת ישראל מיחסי עימות ומשבר לאלו של היכרות שותפות והדדיות.  
מתוך: אתר המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים.

## 3. המורה יקרין שקופית ובה קטע הפתיחה של הנאום:

"...הסדר הישראלי החדש", דורש מאתנו היום לעבור מהתפיסה המקובלת של רוב ומיעוט, לתפיסה חדשה של שותפות, בין המגזרים השונים בחברה הישראלית. בירור מהותה של השותפות הזאת, היא משימה של החברה הישראלית כולה. גם אם אין זה מתפקידי להכתיב את התשובות, הרי שמתפקידי ומחובתי כנשיא מדינת ישראל לשאול את השאלות, ולדרוש את הדיון ואת התשובות. ואני אמשיך לעשות זאת, מעל לכל במה, ובכל מקום; מכל שבט בתוכנו, ומכולנו גם יחד.  
אני מאמין, שישנם ארבעה יסודות, שעליהם השותפות הזאת מוכרחה לעמוד.  
מתוך: קישור לנאום המלא – אתר בית הנשיא  
או: המורה יקרין את הסרטון – תקווה ישראלית מערוץ youtube

המורה ישאל:

1. מהן אותן קבוצות / שבטים שהנשיא מתייחס אליהם? האם החלוקה מקובלת עליכם?
2. מדוע חשובה שותפות בין הקבוצות? מה הבעיה שכל אחד ימשיך לחיות את חייו בנפרד?
3. האם הפרדה בהכרח יוצרת עוינות?
3. אילו קשיים עולים מהפרדה וחוסר היכרות ותקשורת בין הקבוצות השונות?
4. האם ישנן חלוקות נוספות שאפשר לחשוב עליהן, שיוצרות הפרדה?
5. איך אפשר להבטיח שותפות לדעתכם? (לפני חשיפת היסודות שמופיעים בנאום).

מדינת ישראל  
משרד החינוך  
המזכירות הפדגוגית  
המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים



וכעת – לשלב הדין - 10 דק'.

המורה יחלק את התלמידים לדין בחדרי שיח, כך שכל קבוצה תדון ב- אחד מהיסודות, שהנשיא מציין בנאומו.

לכל יסוד יש שאלות שהקבוצה תשיב עליהן ותכתוב את תשובתה – בלוח פדלט שיתופי

יסוד 1 : ביטחון

תחושת הביטחון של כל מגזר שהכניסה לשותפות הזאת, אינה כרוכה בויתור על מרכיבי היסוד של זהותו. החרדי, החילוני, הדתי או הערבי- אינם יכולים להרגיש שציפור נפשם נמצאת בסכנה או תחת איום. בין אם זאת דרך החינוך החרדית, בישיבות הקטנות והגדולות; תפיסת הגאולה הלאומית דתית; אורח החיים הליברלי כיהודי חילוני; או הזהות הערבית-פלסטינית. הביטחון בכך שהזהות הבסיסית שלי אינה מאוימת, הוא תנאי יסודי ליכולת של כל אחד מאתנו להושיט יד לאחר. להבין את כאבו ואת פחדיו. ליכולת של כולנו לכוון כאן שותפות, בין המגזרים השונים. לא נוכל לעשות זאת, מבלי שנלמד להכיר אלה את אלה. מבלי שנבין מהי ציפור הנפש של כל מגזר ונדע לכבד אותה ולשמור עליה- גם כאשר הדבר קשה ואף מקומם.

- מה אתם חושבים על הביטחון? האם הוא אכן יסוד חשוב? האם יש משהו חשוב יותר לדעתכם?
- אלו מעשים ביום יום יכולים להגביר תחושת ביטחון
- מה אני יכול לעצור ולעשות בעצמי / בסביבה הקרובה שלי

יסוד 2 : אחריות משותפת

כאשר אף שבט אינו מיעוט, אף צד לא יוכל להימלט מנשיאה באחריות לגורלה ועתידה של מדינת ישראל וכלל החברה הישראלית. כך, אף שבט אינו פטור מלהציע פתרונות להתמודדות עם אתגר ההגנה על בטחון המדינה. מלהתמודד עם אתגר הצמיחה במשק. או עם השמירה על מעמדה הבינלאומי של ישראל כחלק ממשפחת העמים. שותפות מטילה אחריות.

- האם אחריות משותפת היא תנאי לסדר ישראלי? האם זה חשוב לי?
- איפה ביום יום באה לידי ביטוי שמירה / אי שמירה של אחריות משותפת?
- מה אני יכול לעשות בעצמי / בסביבה הקרובה על מנת ליצור ולחזק אחריות משותפת.

מדינת ישראל  
משרד החינוך  
המזכירות הפדגוגית  
המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים



יסוד 3 : הוגנות ושוויון

היסוד השלישי- הוא הוגנות ושוויון. כדי להבטיח את השותפות בינינו, יהיה עלינו להבטיח שאף אזרח אינו מופלה לרעה, או לטובה, מתוקף השתייכותו המגזרית. המציאות הנוכחית של פערים מובנים בין השותפים, בתקציבים, בתשתיות, בקרקעות, היא בלתי נסבלת. כאשר לעוני בישראל, יש גם פנים שבטיות מובהקות מחד, וכאשר רוב ככל התפקידים הבכירים במשק מאוישים על ידי בני מגזר אחד או שניים מנגד, הרי שלא ניתן יהיה לבנות כאן עתיד משותף. כדי לבסס את השותפות בינינו, יהיה עלינו להבטיח "חלום ישראלי" נגיש, אותו יוכלו להגשים כל צעיר וצעירה, שייבחנו אך ורק על פי כישורונם, ולא על פי מוצאם.

- האם שוויון הוא תנאי לשותפות? לסובלנות?
- איפה רואים ביום יום מקרים של אי שוויון? האם זה מפריע לי?
- מה אני מוכן לעשות בשביל שוויון לאחר?

יסוד 4 : ישראליות משותפת

הפסיפס הישראלי המתהווה איננו גזרה- אלא הזדמנות אדירה. הוא טומן בחובו עושר תרבותי, השראה, אנושיות ורגישות. אסור שהסדר הישראלי החדש ידחוף אותנו להיבדלות והפרדות. אסור לנו לוותר על תפיסה של ישראליות. אלא, עלינו לפתוח את שעריה, ולהרחיב את שפתה.

- מה הכוונה של יסוד הזה? נסחו במילים שלכם – מה זה אומר
- מה אפשר לעשות ביום יום בשביל לקדם את היסוד הזה של שותפות.

**4. לאחר דיון – התכנסות במליאה וסיכום פעילות – 10-15 דק'**

כל קבוצה תציג את המסקנות לפעילות בעקבות היסוד שהיא קראה.  
המורה תסכם את הדברים בלוח שיתופי (או שהקבוצות כבר יכתבו עליו בזמן הדיון)  
סיכום של המורה לפעילות וקישור ליום הסובלנות והנושא השנתי:

יום הסובלנות מתייחס ליסודות השונים עליהם מדבר נשיא המדינה בנאומו :  
ביטחון בזהות, אחריות, שוויון וישראליות משותפת.  
המציאות העכשווית בישראל ובעולם מדגישה את התלות ההדדית שיש בין כל אזרחי המדינה בשמירת ההנחיות על מנת לא לסכן חיי אדם אך גם מציגה את הפיצול והריחוק בין הקבוצות השונות.  
ארבעת היסודות הם לא רק כתובים בנאום אלא מזמינים לפעולות יומיומיות אותן ציינתם בפעילות.  
בתקווה ליישם את הפעולות הללו ליצירת הסדר החדש, האחדות והשותפות בין הקבוצות השונות.